

SCHULDREGELLEN ALS MIDDEL, PERSPECTIEF ALS DOEL

POSITION PAPER INNOVATIEVE SCHULDHULPVERLENING VOOR JONGEREN

IN HET KORT

We weten inmiddels wat werkt voor jongeren met problematische schulden: de schuldendruk snel wegnemen, perspectief centraal stellen en meerjarige, integrale begeleiding bieden bij problemen op verschillende leefgebieden. De JPF-aanpak brengt deze werkzame elementen samen. De aanpak is bewezen effectief en levert op de korte termijn per jongere een netto maatschappelijk rendement van € 13.770 op.

Toch is deze aanpak nog maar in 15% van de Nederlandse gemeenten beschikbaar. Of een jongere toegang heeft tot passende en effectieve ondersteuning, hangt daardoor nog te veel af van de gemeente waarin diegene woont.

Wij willen dat iedere jongere met problematische schulden toegang krijgt tot een effectieve, op perspectief gerichte aanpak. Daarvoor is het nodig om:

- Een specifieke jongerenaanpak op te nemen in de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening;
- De werkzame elementen concreter vast te leggen in de Basisdienstverlening Schuldhulpverlening;
- Gemeenten voldoende ondersteuning en middelen te bieden voor de uitvoering.

INLEIDING: DE HUIDIGE SITUATIE

Te veel jongeren hebben problematische schulden. Eenmaal in de schulden komen ze er bijna niet meer uit. Deze jongeren draaien rond in een cirkel van schulden en problematiek en doen nauwelijks meer mee in de maatschappij.

De afgelopen jaren zijn belangrijke stappen gezet om de schuldhulpverlening te verbeteren. Kortere schuldregelingen, saneringskredieten en meer aandacht voor vroegsignalering hebben de ondersteuning voor mensen met schulden versterkt.

Toch worden jongeren onvoldoende bereikt door de reguliere schuldhulpverlening. Ze komen vaak niet in aanmerking, weten de weg naar de gemeente niet te vinden of vallen gedurende een traject uit. Omdat de nadruk komt te liggen op het creëren van afloscapaciteit stoppen jongeren daarnaast ook regelmatig met studie of stage, waardoor hun maatschappelijke positie nog verder verslechtert.

Daarom ontwikkelden wij een jongerenaanpak waarin het oplossen van schulden wordt gecombineerd met het werken aan perspectief en het aanpakken van onderliggende problemen. Inmiddels werken ruim vijftig gemeenten met deze aanpak. In dit position paper laten we zien wat werkt, welke effecten daarmee worden bereikt en wat nodig is om een effectieve jongerenaanpak voor iedere jongere toegankelijk te maken.

POSITION PAPER INNOVATIEVE SCHULDHULPVERLENING VOOR JONGEREN

Perspectief centraal

De afgelopen jaren is veel praktijkervaring opgedaan met effectieve ondersteuning van jongeren met problematische schulden. We weten inmiddels steeds beter welke elementen bijdragen aan duurzaam herstel.

Een schuldregeling is voor jongeren geen doel op zich, maar een middel om weer vooruit te kunnen. De vraag zou daarom niet alleen moeten zijn hoeveel een jongere kan aflossen, maar vooral hoe hij of zij duurzaam financieel zelfstandig kan worden.

Dat vraagt soms om andere keuzes dan maximale aflossing op de korte termijn. Een jongere die een opleiding afrondt, stage loopt of investeert in duurzame arbeidsparticipatie, beschikt tijdelijk vaak over minder afloscapaciteit. Juist die investering vergroot echter de kans op een stabiele toekomst en voorkomt nieuwe schulden. Uiteindelijk levert dat meer op voor de jongere én voor de samenleving.

Aandacht voor onderliggende problemen

Problematische schulden staan bij jongeren vrijwel nooit op zichzelf. Ze hangen samen met problemen op andere leefgebieden, zoals wonen, onderwijs, werk, mentale gezondheid of het ontbreken van een stabiel sociaal netwerk.

Wie uitsluitend de schulden oplost, zonder aandacht voor de oorzaken en gevolgen daarvan, vergroot de kans op terugval. Duurzame resultaten vragen om een integrale aanpak waarin financiële, sociale en persoonlijke vraagstukken in samenhang worden aangepakt.

De werkzame elementen van een JPF-aanpak

De werkzame elementen van de JPF-aanpak bestaan uit het snel wegnemen van de schuldendruk door de inzet van een saneringskrediet, de mogelijkheid om dit krediet in tijd terug te betalen en persoonlijke, integrale begeleiding op alle leefgebieden. Door de schuldendruk weg te nemen, ontstaat bij de jongere rust en ruimte om aan problemen op andere leefgebieden te werken. Vanuit de perspectiefwens van de jongere wordt vervolgens twee jaar lang onder begeleiding gewerkt aan een beter toekomstperspectief.

De JPF-aanpak is bewezen effectief. In onze effectmonitor meten wij realtime de voortgang, effecten en maatschappelijke baten van de aanpak. Daarmee hebben we inzicht op zowel gemeentelijk als landelijk niveau. Op dit moment bedragen de maatschappelijke baten € 28.206 per jongere en het netto maatschappelijk rendement € 13.770 per jongere. Bovendien is de JPF-aanpak de enige bewezen effectieve aanpak die gemeenten binnen de bestaande wettelijke kaders en in eigen regie kunnen uitvoeren.

POSITION PAPER INNOVATIEVE SCHULDHULPVERLENING VOOR JONGEREN

Bewezen effectief, maar nog niet overal beschikbaar

Ondanks de aangetoonde resultaten is de JPF-aanpak nog maar in 15% van de Nederlandse gemeenten beschikbaar. Voor veel jongeren hangt de toegang tot een effectieve jongerenaanpak daardoor af van de gemeente waarin zij wonen.

De uitdaging ligt niet in het ontwikkelen van nieuwe instrumenten, maar in het breder toepassen van de bewezen werkzame elementen.

De Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) verplicht gemeenten om integrale schuldhulpverlening aan hun inwoners te bieden, maar schrijft geen specifieke, op perspectief gerichte jongerenaanpak voor. Binnen de Basisdienstverlening Schuldhulpverlening is wel een doelgroepaanpak voor jongeren opgenomen. Deze berust echter op bestuurlijke afspraken en is niet afzonderlijk wettelijk verplicht. Ook laat de omschrijving 'een doelgroepaanpak voor jongeren' nog veel ruimte voor verschillende invullingen.

Gemeenten moeten daardoor zelf bepalen hoe zij hun jongerenaanpak vormgeven en welke elementen daarvan deel uitmaken. Dat kost tijd en leidt tot verschillen tussen gemeenten.

Wat moet er veranderen?

Wij willen dat iedere jongere met problematische schulden toegang heeft tot een effectieve, op perspectief gerichte jongerenaanpak. Om dat te bereiken adviseren wij:

- *Neem in de Wgs een aparte doelgroepaanpak voor jongeren van 18 tot en met 27 jaar op, waarbij de focus niet ligt op het creëren van afloscapaciteit, maar op het werken aan perspectief.*
- *Werk de 'doelgroepaanpak voor jongeren' binnen de Basisdienstverlening Schuldhulpverlening concreter uit, aan de hand van de volgende werkzame elementen: het snel wegnemen van de schuldendruk door de inzet van een saneringskrediet, de mogelijkheid om de schuld in tijd terug te betalen en meerjarige, intensieve begeleiding op alle leefgebieden.*
- *Stel gemeenten in staat deze aanpak daadwerkelijk te organiseren door ondersteuning te bieden bij de implementatie en voldoende middelen beschikbaar te stellen voor de uitvoering.*

Tot slot

We weten steeds beter wat werkt. De volgende stap is om die kennis structureel toe te passen, de werkzame elementen te verankeren en gemeenten in staat te stellen de aanpak goed uit te voeren. Zo helpen we jongeren niet alleen om schulden achter zich te laten, maar vooral om een zelfstandig en kansrijk bestaan op te bouwen.